

REFORMA SĄDOWA

MIĘSIĘCZNIK

POŚWIĘCONY

NOWYM USTAWOM PROCESOWYM.

PRENUMERATA WYNOŚI:
Rocznie 2 zł. 20 ct.
Półrocznie 1 zł. 20 ct.
Numer pojedynczy
30 ct.

ADRES
Redakcyi i Admistracyi:
LWÓW,
ulica Kurkowa 1. 5.

REDAKTOR i WYDAWCA: ROMUALD A. LEWANDOWSKI.

O PEŁNOMOCNICTWIE

wedle nowych ustaw procesowych

przez

Dra Józefa Bühna,

c. k. adjunkta sądowego.

(Ciąg dalszy).

ad a). Jeśli strona, jawiąca się na terminie bez pełnomocnika, nieudolną jest do złożenia zrozumiałego oświadczenia co do przedmiotu sporu lub ustnej rozprawy, albo jeśli zdolności takiej nie posiada pełnomocnik strony, czy to pełnomocnik zwyczajny czy adwokat, natenczas będzie strona zniewoloną ustanowić sobie zdatnego pełnomocnika i to stosownie do danego przypadku, adwokata lub inną osobę.

Jest to jedyny wypadek z ustawie, gdzie strona może być zniewoloną do ustanowienia sobie pełnomocnika, którym może być i nie adwokat. (§. 185.).

Kwestyą jest, czy wolno takiemu niezdolnemu pełnomocnikowi wysłać zastępcę do rozprawy.

Jakkolwiek z §. 185. pozornie wynika, że w tym wypadku sama strona ustanowić ma innego pełnomocnika i jakkolwiek sąd obowiązany jest bez względu na to, czy na terminie stanęła strona osobiście, czy też jej pełnomocnik, stronę samą bezpośrednio, do ustanowienia zdatnego pełnomocnika zawezwać, to jednak sądzę, że może także i pełnomocnik pełnomocnictwo swe, jeśli ma pełnomocnictwo procesowe lub w pełnomocnictwie zwyczajnem upoważnienie do tego, zasubstytuować i na rozprawę zastępcę posłać. Nieudolność z §. 185. jest tylko przeszkodą do zastępowania strony przy rozprawie; po za tem zaś ma taki pełnomocnik nieograniczoną zdolność do działania imieniem mocdawcy.

ad β). Przymus ustanowienia pełnomocnika dla doręczeń nie jest dla naszego ustawodawstwa nowością.

Znała go już dawna procedura sądowa w dwóch wypadkach:

1) jeśli strona nie mieszkała w miejscu siedziby sądu (§. 510 u. s. zach. gal.). Przepis ten poszedł jednak w zapomnienie i w praktyce rzadko kiedy był stosowany, a to z powodu, że strona przez nieustanowienie pełnomocnika dla doręczeń narażoną była jedynie na ponoszenie kosztów doręczenia, co wobec rozwoju środków komunikacyjnych nie było prawie ciężarem dla strony;

2) jeśli po stronie pozwanej wchodziło więcej osób do sporu, czyli w przypadku tż. biernego uczestnictwa w sporze (§. 507. u. s. zach. gal. dn. z 5/3 847. N. 1042, z. u. s.).

I obecna ustawa przyjęła przymus ten w zasadzie w tych samych przypadkach (§§. 95, 97); znacznie go jednak zmodyfikowała.

ad 1). Wedle §. 95. może sąd, na wniosek lub z urzędu, zlecić stronie, aby sobie ustanowiła pełnomocnika dla doręczeń, jeśli:

a) strona mieszka po za obrębem Trybunału I. inst., który wkroczył jako sąd procesowy albo poza obrębem Trybunału I. inst., do którego należy powiatowy sąd procesowy;

β) jeśli strona w toku sporu siedzibę swą poza terytoryum w ust. a) wzmiankowane przëniesie.

W porównaniu z dawną ustawą jest tu przymus ustanowienia pełnomocnika dla doręczeń ograniczony, bo wedle dawnej ustawy winien był taki pełnomocnik zostać ustanowiony już wówczas, gdy strona nie mieszkała w siedzibie sądu (§. 510. u. s. zach. gal.).

Jeśli strona mieszkająca lub nie mieszkająca na terytoryum trybunału I. inst., ustanowi pełnomocnikiem adwokata, który mieszka poza okręgiem Trybunału I. inst. (§. 95, 1.), natenczas ze względu na przepis §. 8. ord. adw. nie można ani od strony ani od adwokata wymagać, by ustanowili pełnomocnika dla doręczeń, lecz należy doręczać adwokatowi do miejsca jego urzędowej siedziby.

ad 2. Wedle §. 97. muszą uczestnicy sporu, jeśli nie mają spólnego zastępcy i to jako powodowie w skardze, zresztą zaś przy przedsiębraniu pierwszej czynności procesowej, wymienić spólnego pełnomocnika dla doręczeń.

Uczestnicy sporu mogą jednego z pośród siebie obrać pełnomocnikiem dla doręczeń. Pełnomocnikiem dla doręczeń może być także uczestnik, nie mieszkający w miejscu siedziby sądu procesowego, wszakże tylko pod warunkiem, że mieszka w okręgu Trybunału I. inst., który spór prowadzi, względnie do którego należy powiatowy sąd procesowy i że do miejsca zamieszkania takiego uczestnika sporu doręczenie przesyłek pocztowych przez organa pocztowe regularnie się odbywa.

Ponieważ poczta przez swe organa doręcza regularnie tylko w miejscu siedziby urzędu pocztowego, musi taki pełnomocnik dla doręczeń tamże mieszkać.

Przepis ten jest wyjątkiem od reguły z §. 94. na korzyść uczestników sporu ustanowionym.

Od postanowień d n. z 5/3 1847, Nr. 1042 z u. s. różni się on tem, że najpierw wprowadza przymus ustanowienia pełnomocnika dla doręczeń i dla czynnego uczestnictwa w sporze, a powtóre tem, że zupełnie inne sankcye ustanawia na wypadek niezamianowania pełnomocnika dla doręczeń mimo sądowego zlecenia.

O tem ostatniem będzie mowa niżej w rozdz. VII.

V.

Jakie prawa i obowiązki wypływają z kontraktu pełnomocnictwa, o tem stanowi ustawa cywilna (§§. 1009—1022 u. c.).

Na podstawie tych tedy przepisów oraz na podstawie ogólnych przepisów prawa materyalnego o umowach należy przy wszystkich rodzajach pełnomocnictw, więc i przy pełnomocnictwach procesowych, rozstrzygać kwestye, jakie prawa nabywa i jakie zaciąga obowiązki pełnomocnik wobec moedawcy i na odwrót.

Nowa ustawa tych przepisów prawa materyalnego nie tknęła i nie nowego w tej mierze nie postanowiła.

VI.

O rodzajach pełnomocnictw.

a) ze względu na formę.

Wedle §. 1005 u. c. dzielą się pełnomocnictwa na ustne i pisemne. Obydwa te rodzaje pełnomocnictw zna i nowa ustawa. Regułą w nowej ustawie jest pełnomocnictwo pisemne i ma je adwokat lub zwyczajny pełnomocnik przy przedsięwzięciu pierwszej czynności procesowej sądowi przedłożyć (§. 30). Pełnomocnictwo pisemne może sąd w aktach zatrzymać albo, jeśli przechowywanie za zbędne uzna, może je stronie na żądanie zwrócić (§. 219. 3.).

W praktyce wskazanem będzie, zatrzymać pełnomocnictwo w aktach, jak to i dotychczas było.

Pełnomocnictwo ustne zeznaje się do protokołu sądowego. Zeznanie pełnomocnictwa ustnie dopuszczalne jest tylko w sądach powiatowych i tylko na terminie, dla odnośnej sprawy wyznaczonym (§. 30. 3.).

Strona musi w tym celu osobiście jawić się w sądzie wraz z ustanowić się mającym pełnomocnikiem.

Jeśli pełnomocnictwo udzielone zostało ustnie do protokołu sądowego, można też ustnie takie pełnomocnictwo zasubstytuować. Na pełnomocnictwie pisemnem podpis moedawcy może być zwykły lub zawierzyteluiony.

Zawierzytelnienie może być *ex post* zleconem w razie, gdy okażą się wątpliwości co do autentyczności podpisu mocodawcy. Obok zawierzytelnienia podpisu przez sąd lub notaryusza wprowadza ustawa nowy przepis, jednak tylko do przypadków, gdzie pełnomocnikiem jest adwokat lub notaryusz, a to: potwierdzenie autentyczności podpisu mocodawcy przez samego pełnomocnika z powołaniem się na złożoną przysięgę zawodową.

Od uznania sądu (w trybunałach od senatu) zależy wyłącznie, w jaki sposób autentyczność podpisu mocodawcy ma być sprawdzoną. Przeciw dotyczącej uchwały sądu nie ma żadnego środka prawnego.

b) ze względu na treść pełnomocnictwa.

§. 1006. u. c. dzieli pełnomocnictwa na ogólne i szczegółowe, stosownie do tego, czy pełnomocnik ustanowiony został dla wszystkich spraw mocodawcy czyli tylko dla spraw poszczególnych.

§. 1007. u. c. dzieli zaś pełnomocnictwa (tak ogólne jak i szczególne) na nieograniczone i ograniczone, stosownie do tego, jaki zakres działania został pełnomocnikowi w poruczonych mu sprawach udzielony.

Wedle ust. cyw. należy wyłącznie od woli stron, jaki zakres działania otrzymać ma pełnomocnik. Upoważnienie w pełnomocnictwie wyrażone być może ogólnie, a §. 1008. u. c. wylicza przypadki, które jako ważniejsze, szczegółowo wymieniane być muszą.

W tych postanowieniach ustawy cyw. zrobiła wyłom ustawa handlowa przy prokurze, zakreślając stały zakres działania prokuranta. Również i dawna ustawa sądowa zrobiła od zasady swobodnej dyspozycji stron wyjątek dla pełnomocnictw adwokackich, stanowiąc, że pełnomocnictwa adwokackie muszą zawierać upoważnienie do zamianowania substytutu i klauzulę, że umocowanie przechodzi na dziedziców.

Wobec nowych ustaw procesowych zestawione jest również do woli stronom, jaki zakres działania pełnomocnikowi przyznany być ma, zatem podział pełnomocnictw w §§. 1006 i 1007 u. c. i obecnie we wszystkich sporach zastosowany być może, co zresztą w §. 33. al. 2. p. c. wyraźnie jest wypowiedziane.

Wprowadziła jednak ustawa nowa i pełnomocnictwo o stałym, niezmiennym zakresie upoważnień tzn. pełnomocnictwo procesowe. Ograniczyć pełnomocnictwo procesowe można tylko o tyle, o ile na to ustawa wyraźnie przyzwala (§. 32).

Udzielenie pełnomocnictwa procesowego nastąpić może i powinno całkiem ogólnikowo: „udzielam N. N. pełnomocnictwo procesowe dla sporu N. N. przeciw N. N.

Wyszczególnienie upoważnień z §. 31. jest całkiem zbędne. Jeśli mocodawca chce pełnomocnictwo procesowe ograniczyć w myśl §. 32., musi ograniczenia szczegółowo przytoczyć, aby co do rozciągłości ograniczeń nie było wątpliwości. Ograniczenie opiewać może n. p. wyłączam

upoważnienia do zawierania ugód“, wyłączam wykonanie aktów prawnych, wyszczególnionych w §. 31. ust. 2. p. c.“ i t. p.

Ograniczenie pełnomocnictwa procesowego (wedle §. 32.) może mieć jednak wobec przeciwnika procesowego tylko wówczas znaczenie, jeśli zostało temuż specjalnie do wiadomości podane, co nastąpić winno za pomocą pisma, które sąd przeciwnikowi na wniosek mocodawcy doręczy. Jeśliby strona zaniedbała zawiadomić przeciwnika o ograniczeniu pełnomocnictwa procesowego, natenczas przeciwnik procesowy może wszelkie czynności procesowe z pełnym skutkiem prawnym przedsiębrać z takim pełnomocnikiem tak, jak gdyby ograniczenie nie istniało i wszystkie te akty procesowe wiążą mocodawcę.

Jeśli zaś pełnomocnik, ze względu na ograniczenia w pełnomocnictwie zawarte, nie chciał zawrzeć pewnych aktów względnie wykonać pewnych czynności procesowych, wolno przeciwnikowi procesowemu postąpić tak, jak ustawa postanawia w przypadku, gdy strona nie chce odpowiadać lub zasłania się nieuzasadnionymi motywami, tj. może w danym razie zażądać albo dopuszczenia zaoczności albo odpowiedniego orzeczenia sądowego z zastosowaniem przepisu §. 267.

O ile zaś pełnomocnik przez wykonanie jakiejś czynności procesowej wbrew ograniczeniu, w pełnomocnictwie zawartemu, stałby się odpowiedzialnym wobec mocodawcy, należałoby ocenić wedle ogólnych zasad ustawy cywilnej (§§. 1025, 1036, 1293—1324. u. c.).

Ograniczenie pełnomocnictwa procesowego po za granice, ustawą dozwolone, więc poza przypadki w §. 31. 2. 3. wyszczególnione, nie ma żadnego skutku prawnego.

Pełnomocnik, mający pełnomocnictwo procesowe może ważnie działać w imieniu mocodawcy mimo ograniczeń w niem zawartych (a w ustawie niedopuszczalnych) i nie jest za przekroczenie tych nie ustawniczych ograniczeń wobec pełnomocnika odpowiedzialny, jednakże tylko w wypadku, jeśli wypełnienie dotyczącej czynności procesowej dla strzeżenia praw mocodawcy było konieczne lub przynajmniej pożądanе.

Wolno bowiem mocdawcy tajnie ograniczyć pełnomocnictwo procesowe i ograniczenie takie ma to znaczenie, że pełnomocnik dotyczącej czynności, jeśli stan sprawy tego nie wymaga, z własnej inicjatywy przedsiębrać nie powinien.

Jeśli pełnomocnik procesowy taką czynność procesową bez potrzeby wykona, natenczas wobec przeciwnika mocdawcy będzie ona miała wprawdzie pełny skutek prawny, ale pełnomocnik wobec mocdawcy stanie się odpowiedzialny za to jako za przekroczenie pełnomocnictwa. Zakres upoważnień, jakie ustawa nadaje pełnomocnictwu procesowemu, objęty jest w §. 31. p. c.

Upoważnia więc pełnomocnictwo procesowe z ustawy:

1) do wyniesienia i przyjęcia skargi i do przedsiębrania wszelkich czynności procesowych, do pewnego sporu się odnoszących, oraz do ta-

kich czynności procesowych, które zostałyby spowodowane przez wyniesienie skargi wzajemnej, przez wznowienie postępowania, przez postawienie wniosku na tymczasowe zarządzenia lub przez wyniesienie skargi wedle §. 16. p. c.

Kwestyą jest, czy pełnomocnictwo procesowe upoważnia do wniesienia skargi wzajemnej, skargi o wznowienie postępowania i do postawienia wniosku na tymczasowe zarządzenia a kwestyą jest dlatego, że ustawa mówi o czynnościach... welche durch eine Wiederklage, Wiederaufnahme des Verfahrens, durch den Antrag auf einstweilige Verfügungen veranlasst werden, zatem o czynnościach nie zaczepnych lecz odpornych.

Ze słów ustawy „zu allen den Rechtsstreit betreffenden Processhandlungen“ wnoszę, że jeśli pełnomocnictwo procesowe udzielone zostało dla pewnego, konkretnego sporu, nie ma pełnomocnik procesowy prawa, wynieść skargę wzajemną, gdyż skarga wzajemna jest podstawą odrębnego, ze sporem głównym tylko formalnie połączonego sporu i wyniesienie jej nie da się podstawić pod pojęcie czynności procesowej, do głównego sporu się odnoszącej. Skarga na wznowienie powoduje wprawdzie w pierwszym rzędzie także spór uboczny, wywiera atoli w razie zezwolenia na wznowienie, bezpośredni wpływ na tok sporu głównego (§. 541.). Wyniesienie skargi wznowienia będzie więc czynnością procesową, do głównego sporu się odnoszącą i na tej podstawie można przyjąć, że pełnomocnictwo procesowe upoważnia do wytoczenia skargi wznowienia.

Ponieważ wniosek na poczynienie tymczasowego zarządzenia niewątpliwie jest czynnością, do pewnego sporu się odnoszącą, przeto do postawienia wniosku na tymczasowe zarządzenia jest pełnomocnik procesowy bezwarunkowo upoważniony.

Pełnomocnictwo procesowe upoważnia dalej:

2) do zawierania ugód o przedmiot sporu, do uznania roszczeń przeciwnika tudzież do zrzeczenia się pretensyi, dochodzonych przez mocodawcę;

3) do wdrożenia egzekucyi przeciwko przeciwnikowi procesowemu, do przedsiębrania wszelkich czynności, jakie w postępowaniu egzekucyjnym przedsiębrać ma egzekucyę prowadzący, tudzież do spowodowania wdrożenia postępowania na zabezpieczenie;

4) do przyjęcia kosztów sporu od przeciwnika procesowego.

Nie upoważnia zatem pełnomocnictwo procesowe do zawarcia ugody (kompromisu) na sąd polubowny, albowiem taka ugoda nie jest ugoda o przedmiot sporu lecz ugoda o władzę, która ma spór rozstrzygnąć. Aby pełnomocnictwo procesowe mogło dać pełnomocnikowi prawo zdania się na sąd polubowny, musi być takie upoważnienie po myśli §. 1008. u. c. wyraźnie tam zawarte.

Jakkolwiek pełnomocnictwo procesowe upoważnia do zawierania ugód, to mimo to musi być ugoda taka, jeśli imieniem niewłasnowol-

nego zawartą została, w myśl §. 233. u. c. nadopiekuńczo względnie nadkuratellarnie zostać zatwierdzoną.

W ust. 3. wspomina ustawa o wypadku, gdy modawca spór wygra i egzekucję ma prowadzić; nie wspomina zaś o tem, czy pełnomocnik procesowy ma prawo zastępować w toku postępowania egzekucyjnego swego modawcę jako egzekuta. W ustawie niemieckiej nie ma w tej mierze wątpliwości, bo taż ustawa postanawia:*) „Die Processvollmacht ermächtigt... zu allen Handlungen, welche durch Zwangsvollstreckung veranlasst werden.

Ponieważ nasza ustawa takiego postanowienia nie przyjęła, sędzę, że dłużnik, chcąc się przy egzekucyi, przeciw niemu prowadzonej, przez pełnomocnika dać zastąpić, będzie musiał udzielić zwyczajne pełnomocnictwo lub w pełnomocnictwie procesowem odrębne upoważnienie do zastępowania go jako egzekuta w toku egzekucyi. Takie zwykłe pełnomocnictwo może być udzielone i adwokatowi (vide §. 33. p. c.). Pełnomocnik procesowy nie może na zasadzie pełnomocnictwa procesowego, dla szczegółowego sporu wystawionego, wytaczać sporów o uchylenie egzekucyi i sporów o wyłączenie z pod egzekucyi, lecz musi mieć do takich sporów osobne pełnomocnictwo (procesowe).

Pełnomocnictwo procesowe może być udzielone i nie adwokatowi z równym skutkiem. Adwokatowi może być tylko pełnomocnictwo procesowe udzielone.

Wynika to a contrario z §. 33. p. c., oraz z wyrażenia się ustawy na rozmaitych miejscach (n. p. §§. 155, 158 p. c.) „wenn die Partei durch Advocaten oder durch eine mit Processvollmacht ausgestattete Person vertreten ist“. Ustawa przyjmuje z góry, że jeśli pełnomocnikiem jest adwokat, tenże musi mieć pełnomocnictwo procesowe. Ma to zaś w praktyce tę donosłość, że jeśli stronę zastępuje adwokat, przeciwnik procesowy z góry już zna zakres jego uprawnień.

Rygor, że adwokatowi tylko pełnomocnictwo procesowe udzielić można, odnosi się tylko do sądownictwa spornego i to w toku sporu.

W postępowaniu egzekucyjnem można udzielić adwokatowi i zwyczajne pełnomocnictwo, a o ile rozchodzi się o zastępstwo dłużnika, musi się mu takie pełnomocnictwo udzielić, gdyż pełnomocnictwo procesowe upoważnienia do zastępowania dłużnika w toku egzekucyi nie zawiera (zob. §. 78. o. c., który nie przyjął dla postępowania egzekucyjnego postanowień procedury cywilnej o pełnomocnictwie).

W sprawach sądownictwa niespornego, hipotecznych, konkursowych obowiązują tylko postanowienia rozdz. XXII. u. c. i postanowienia ordynacyi adwokackiej.

Pełnomocnictwo procesowe może być udzielone bądź dla pewnego sporu (pełnomocnictwo szczególne) bądź dla wszystkich sporów, bądź

*) Fitting: „Der Reichscivilprocess“. Berlin 1898. §. 82.

też dla sporów pewnego rodzaju (pełnomocnictwo generalne). Pełnomocnictwo generalne może być złożone w sądzie i w tym wypadku nie potrzeba go przedkładać do każdego sporu, lecz wystarczy powołać się na liczbę czynności, pod którą zostało złożone ¹⁾.

Pełnomocnictwo generalne, dla wszystkich sporów wystawione, upoważnia i do wytaczania wszelkich sporów, jakiego z postępowania egzekucyjnego wynikły.

Każde pełnomocnictwo procesowe zawiera w sobie już z ustawy upoważnienie do zamianowania zastępcy.

Jakie warunki posiadać musi kandydat adwokacki, aby w sprawach, gdzie przymus adwokacki obowiązuje, mógł być zastępcą mianowany, o tem była mowa wyżej w rozdziale o pełnomocnikach.

Inaczej ma się rzecz tam, gdzie nie ma przymusu adwokackiego. W zasadzie mógłby adwokat ustanowić swym zastępcą, kogo zechce. Ordynacja adwokacka (§. 15.) ogranicza jednak w tej mierze adwokata, postanawiając, że adwokat przy rozprawach, gdzie przymus adwokacki nie obowiązuje, może dać się zastąpić przez kandydata adwokackiego, w jego kancelaryi adwokackiej zatrudnionego, (choćby tenże nie miał warunków z §. 31. p. c.).

Do rozpraw musi zatem adwokat użyć kandydata adwokackiego u siebie zatrudnionego.

Przy wszelkich innych czynnościach sądowych (t. j. poza rozprawami), o ile tam przymus adwokacki nie istnieje (por. postępowanie przygotowawcze), może adwokat dać się zastąpić przez kogokolwiek, zatem i przez swych solicitorów kancelaryjnych. W pełnomocnictwach procesowych substytucya nie może być ogólną — jak dotąd było w praktyce — lecz winno być w klauzuli substytucyjnej wyrażonem, do jakich aktów lub do jakiej części postępowania substytucya ma się odnosić.

Ze słów ustawy „für einzelne Abschnitte oder Acte des Verfahrens“ wynika też, że substytucya nie może być generalną.

Wedle §. 14. ord. adw. może adwokat jedynie w razie przeszkody, jakaby mu w drodze stanęła, ustanowić innego adwokata do całego sporu swym zastępcą. Ten przepis ord. adw. nie został zniesiony wyraźnie. Jakkolwiek stoi on w niejkiej sprzeczności z §. 31. p. c. rozstrzygnęło ministerstwo sprawiedliwości w rozporz. z 3. grudnia 1897 Nr. 25.801., że przepis ten pozostaje w mocy, a w ślad za tem, że adwokat w razie przeszkody, może i do całego sporu innego adwokata ustanowić pełnomocnikiem więc i swe pełnomocnictwo procesowe na innego adwokata w całej rozciągłości przenieść.

¹⁾ Rozstrzygnięcie zażaleń z powodu odmówienia przyjęcia i przechowania pełnomocnictw generalnych nie należy do zakresu działania Najwyższego Trybunału sprawiedliwości. (O. N. T. z 20. kwietnia 1898 l. 5.160. Senat IV. Nr. 1.440. dod. do dz. rozp. min. spraw.)

Zwyczajny pełnomocnik procesowy może substytucją udzielić w granicach §. 31. p. c. Nie może więc ustanowić substytutem adwokata, gdyż temu musi być udzielone pełnomocnictwo procesowe. Takie upoważnienie musiałyby być specjalnie w pełnomocnictwie zawarte.

Obok pełnomocnictwa procesowego mogą być nieadwokatom udzielane pełnomocnictwa zwyczajne o dowolnym zakresie upoważnień. Takie pełnomocnictwa podpadają wyłącznie pod postanowienia ustawy cyw. (§. 33. p. c.); muszą one jednak opiewać na szczegółowe czynności procesowe.

Nie można zatem ogólnego, nieograniczonego pełnomocnictwa dla sporu udzielić inaczej nawet nieadwokatowi, jak tylko w formie pełnomocnictwa procesowego (§. 33. ... oder sie kann dieselben auch nur für einzelne bestimmte Processhandlungen bevollmächtigen).

(C. d. n.)

LUŻNE UWAGI DO NIEKTÓRYCH PRZEPISÓW NOR. JUR.

(§§. 49. l. 5. i 83. normy jur.)

napisał

Dr. Edward Sternbach.

W obec krótkiego przeciągu szasu, jaki upłynął od chwili wprowadzenia w życie nowych ustaw procesowych, z natury rzeczy nie mogła się jeszcze wytworzyć jednolitość w pojmowaniu poszczególnych przepisów; coraz częściej nasuwają się wątpliwości, jak ten lub ów przepis ustawy rozumieć należy, a długiego jeszcze potrzeba będzie czasu, zanim się ustali judykatura, któraby różnorodnemu pojmowaniu tych samych norm procesowych zapobiegła.

Wątpliwości te najczęściej nasuwają się przy praktycznem zastosowaniu przepisów ustawy odnośnie do pewnych rozstrzygnięć się mających przypadków, jeden też przypadek praktyczny, który do bardzo często się powtarzających zaliczyć należy, omówić zamierzam.

Fakt, jaki się wydarzył w jednym ze sądów powiatowych galicyjskich, przedstawia się następująco:

A. wniósł przeciwko B., zamieszkałemu w okręgu sądu X. skargę o zapłatę zaległego czynszu najmu w kwocie 500 zł. w. a. nieprzewyższającej, przed sąd powiatowy Y. jako sąd, w którego okręgu przedmiot najmu się znajduje.

Sędzia jednak skargę z urzędu odrzucił, a orzeczenie swe oparł na tem, że w myśl przepisu §. 83. nor. jur. należą wprawdzie spory, wpływające z kontraktu najmu lub dzierżawy przed ten sąd, w obrębie którego przedmiot najmu lub dzierżawy się znajduje, — ale tylko wtedy, — jeżeli zachodzą warunki §. 49. l. 5. objęte t. j. o ile spór nie dotyczy kwestyi istnienia umowy najmu lub dzierżawy albo też zapłaty czynszu.

Zapytajmy obecnie, czy rozumowanie sędziego jest właściwe i w ustawie uzasadnione?

I. Zestawiając przepisy §§. 49. l. 5. i 83. nor. jur. dochodzimy do następujących rezultatów:

Przedewszystkiem §. 49. l. 5. traktuje jedynie i wyłącznie o właściwości przedmiotowej, w szczególności zaś o właściwości przedmiotowej sądów powiatowych i stawiając zasadę, że wszystkie spory z kontraktu najmu lub dzierżawy tudzież z umowy w §. 1103. u. c. określonej, rozstrzygane być winne przez sądy powiatowe, równocześnie wyłącza z pod tej zasady spory, tyczące się istnienia jednej z umów wyżej

wymienionych lub dotyczące się zapłaty czynszu tak, że przy tych ostatnich sporach rozstrzyga okoliczność, czy wartość przedmiotu sporu kwotą 500 zł. a. w. przewyższa lub nie, o tem, czy spory te rozstrzygane będą przez sądy obwodowe względnie krajowe, czy też przez sądy powiatowe.

Czy statuowane w przepisie tym wyjątki są uzasadnione, czy nie, to do niniejszych wywodów nie należy, zwłaszcza, że kwestyę tę dostatecznie wyjaśniają motywa projektu rządowego do tego §. się odnoszące. Tak się przedstawia §. 49. n. j., inaczej jednak rzecz się ma z §. 83. n. j.

Paragraf ten określa właściwość miejscową sądów odnośnie do spraw w §. 49. l. 5. objętych i stanowi, że określone w §. 49. ust. 5. spory ze stosunków najmu i dzierżawy należą przed sąd miejsca położenia przedmiotu najmu lub dzierżawy.

Dla zbadania, czy rozumowanie sędziego w przypadku wyżej przytoczonym było racjonalne czy nie, stanowczą jest okoliczność, czy pod §. 83. n. j. podpadają wszystkie spory ze stosunków najmu i dzierżawy, nie wyłączając wyjątków objętych §. 49. l. 5. n. j., czy też wyjątki te i tu mają zastosowanie, czyli: czy spory o istnienie umowy najmu i dzierżawy i spory o zapłatę czynszu z pod zasady zawartej w §. 83. n. j. są wyjęte.

Przypatrzywszy się dokładnie brzmieniu §. 83. n. j., zauważymy przedewszystkiem, że paragraf ten o żadnych wyjątkach nie wspomina, lecz odwołuje się tylko do sporów ze stosunku najmu i dzierżawy, określonych (bezeichnet) w §. 49. l. 5. n. j.

Chcąc należycie ocenić znaczenie tego przepisu, musimy się zastanowić, co właściwie ustawodawca słowem „bezeichnet“ chciał wyrazić.

Że okoliczność ta w niniejszym wypadku jest stanowczą nie może ulegać wątpliwości, skoro właśnie wyraz ten decyduje o tem, czy spory o istnienie lub nieistnienie umowy najmu lub dzierżawy tudzież spory o zapłatę czynszu podpadają pod zasadę objętą §. 83. n. j., czy nie.

Jeżeli bowiem wyjdziemy ze stanowiska, że spory o istnienie lub nieistnienie jednej z umów wyżej pomienionych lub o czynsz nie są określone (bezeichnet) w §. 49. l. 5. n. j., to z logiczną kosekwencyą dojdziemy do przekonania, że spory te przez sąd właściwy z §. 83. n. j. nie powinny być rozstrzygane, lecz że w tych wypadkach wchodzi w zastosowanie *forum generale*, — tudzież, że w takim razie uchwała sędziego skargę odrzucającego była prawnie uzasadniona.

Z brzmienia jednak §. 49. l. 5. n. j. wynika, że rozumowanie to byłoby niewłaściwe. §. 49. l. 5. n. j. określa wszystkie spory z umów najmu lub dzierżawy wynikające, a wyłączając z pod zasady tam wyrażonej częściowo spory o czynsz lub o istnienie podobnej umowy, bynajmniej nie odejmuje im temsamem charakteru sporów z kontraktu najmu lub dzierżawy, gdyż w tym ostatnim razie wszelka wzmianka o tych sporach byłaby zupełnie zbyteczna.

Widoczna zatem, że §. 49. l. 5. n. j. określa dokładnie spory kilkakrotnie tu wymieniane, — ba nawet nominatim je wymienia i oznacza.

Bądź co bądź zaprzeczyć się nie da, że brzmienie §. 83. n. j. jest dość niefortunne, niewątpliwie ustawodawca chciał sądowi z §. 83. n. j. właściwemu przekazać wszystkie spory z kontraktu najmu lub dzierżawy wynikające, a że użył wyrażenia „die im §. 49. Z. 5. bezeichneten Bestandstreitigkeiten“, da się wytłumaczyć tem, że w ogólności ustawodawca przy normowaniu właściwości miejscowej często się odwołuje do innych przepisów ustawy, do tych sporów się odnoszących, jak n. p. w §. 82., 92. n. j. W tem tkwi system, a bez wątpienia ustawodawca wcale nie przypuszczał, by odwołanie się do przepisu §. 49. l. 5. mogło poddać w wątpliwość rzeczywiste znaczenie §. 83. n. j.

Zresztą trudno dopatrzeć się przyczyny, dla czego by ustawodawca właśnie w tym względzie od dotychczas obowiązujących przepisów chciał odstąpić.

II. Jednak gdyby nawet tekst obu pomienionych przepisów ustawy mógł nasuwać wątpliwości tego rodzaju, jakimi się kierował sędzia skargę odrzucający, to zastanowienie się nad „ratio legis“, nad intencją ustawodawcy, powinno każdemu wskazać drogę właściwą, na którejby doszedł do rezultatów wyżej określonych.

Jak wiadomo bowiem, granicą dla właściwości przedmiotowej w zasadzie stanowi kwota 500 złr.; spory do kwoty 500 złr. należą przed sądy powiatowe, dla sporów zaś, gdzie wartość przedmiotu sporu kwotę 500 złr. przewyższa, właściwymi są sądy obwodowe, względnie krajowe.

Niewątpliwie ustawodawca, rozumując tę ogólną zasadę, chciał spory, przedstawiające większą wartość majątkową dla stron, przekazać nie sędziemu jednoosobowemu, lecz kolegium z trzech sędziów złożonemu, wychodząc ze założenia, że spory te w gronie trzech dokładniej będą badane, a strony tem samem będą miały większą gwarancję, że spory należycie rozstrzygane będą. Z tego też względu wynikają bezsprzecznie wyjątki, znane §-owi 49. l. 5. n. j. (motywa rządowe).

Przy właściwości miejscowej rzecz się ma jednak inaczej. Tu rozstrzyga nie wartość przedmiotu sporu, lecz względy utylitarne, względy natury przeważnie procesowej odgrywają tu rolę.

Jeśli ustawodawca od ogólnej zasady właściwości miejscowej (miejsce zamieszkania pozwanego) odstępuje i normuje wyjątek, to czyni to w tym celu, aby dowody w toku procesu łatwiej i taniej można przeprowadzić, aby nastąpić mogła łatwiej i szybciej koncentracja środków dowodowych, tudzież by przedmiot sporu o ile możności nie był oddalony od miejsca, w którym proces, dla którego przedmiot ten podstawa i oś stanowi, się toczy.

Te względy właśnie najbardziej przemawiają za przepisem §. 83. n. j., który dla sporów ze stosunków najmu i dzierżawy stanowi jako

sąd miejscowo właściwy sąd, w którego okręgu przedmiot najmu względnie dzierżawy się znajduje (*forum rei sitae*). Możliwość zarządzenia oględzin sądowych przedmiotu sporu, ułatwiona możliwością przeprowadzenia dowodów i inne ułatwienia są przeważnie powodem, dla którego z całego szeregu sądów przedmiotowo-właściwych właśnie sąd, w którego okręgu przedmiot najmu lub dzierżawy się znajduje, jest powołany do rozstrzygania sporów w §. 49. l. 5. n. j. określonych.

Czyż powody te w sporze o zapłatę czynszu nie są pierwszej wagi? Czyż to nie wynika już ze samej natury stosunku prawnego, że spory te najłatwiej, najszybciej i najtaniej mogą być przeprowadzone przez ten sąd, w którego okręgu umowa najmu lub dzierżawy się rozwija i w którego okręgu przedmiot tej umowy się znajduje? A jeśli się nadto uwzględni, że w myśl §§. 239. i 256. p. c. sąd wskutek wniosków stron bardzo często ustalać będzie musiał kwestyę istnienia lub nieistnienia kontraktu lub wskutek skargi wzajemnej rozstrzygać inne roszczenia z umowy najmu lub dzierżawy pochodzące (n. p. odszkodowanie), co jednakowoż tylko przed *forum rei sitae* w myśl §. 83. n. j. odbyć się może, to dojdziemy do wniosku, że za przeciwieństwem powyższych wywodów nie przemawia nic, a za rozumowaniem tem przemawiają te same powody i względy, które skłoniły ustawodawcę w ogólności do ustanowienia sądu miejscowo-właściwego w §. 83. n. j.

Co się zaś tyczy sporów, mających za przedmiot kwestyę istnienia lub nieistnienia kontraktu najmu lub dzierżawy, to najbardziej kompetentnym do rozstrzygania tych sporów, o ile odnoszące się do nich wyrazy użyte w §. 49. l. 5. n. j. będziemy najszerzej interpretować, będzie również sąd z §. 83. n. j. właściwy; jednak gdyby nawet powody wyżej przytoczone w tym stopniu nie przemawiały za sądem miejscowo-właściwym z §. 83. n. j., co w przypadku wyżej pomienionym, to mimo to, bacząc na tekst przepisu §. 49. l. 5. n. j., a w szczególności na związek, jaki między tymi dwoma rodzajami sporów już na zewnątrz przez wyrazy „weder — noch, ani — ani“ się uwydatnia, musi się dojść do wniosku, że jeśli §. 83. n. j. ma zastosowanie do sporów o zapłatę czynszu, to i spory o istnienie lub nieistnienie umowy najmu lub dzierżawy z pod zasady tegoż §. 83. n. j. nie mogą być wyjęte i na odwrót.

Widzimy zatem, że czy ze stanowiska ścisłej interpretacji wyżej wymienionych przepisów n. j., czy ze stanowiska badania intencji ustawodawcy i *ratio legis*, zawsze dochodzimy do wniosku, że spory o istnienie umowy najmu lub dzierżawy, tudzież spory o zapłatę czynszu, rozstrzygane być winne przez sądy powiatowe względnie obwodowe (krajowe), ale zawsze sądy miejsca położenia przedmiotu najmu lub dzierżawy, słowem sądy w myśl §. 83. n. j. właściwe.

Z tych zatem powodów, sądzić należy, że uchwała sędziego, skargę wyżej podaną odrzucającego, była nieusprawiedliwiona i w ustawie nieuzasadniona.

W tem miejscu wspomnieć należy, że poglądy wyżej wyłuszczone podziela także sąd krajowy w Krakowie, gdy tymczasem sąd krajowy we Wiedniu jako Trybunał apelacyjny w uchwale do L. cz. R. XIV. 8/98³ odnienne zajmuje stanowisko, wychodząc ze założenia, że sąd miejscowo właściwy określony w §. 83. n. j. sporów o zapłatę czynszu ani sporów o istnienie lub nieistnienie umowy najmu lub dzierżawy się nie tyczy.

Literatura do przepisów normy jurysdykcyjnej się odnosząca, dotychczas dość uboga, kwestyi tej nie rozstrzyga. Jedni w zupełności milczą, drudzy znów jak Schrutka, Trzcieniecki sądzą, że przepis §. 83. n. j. do sporów o czynsz i o istnienie lub nieistnienie jednej z umów w §. 49. l. n. j. pomienionych się nie odnosi, nie podają atoli żadnych przyczyn, to ich stanowisko uzasadniających.

Trzcieniecki dość niefortunnie nawet myśl swoją oddaje, twierdząc, że sąd właściwy z §. 83. n. j. odnosi się tylko do sporów, dla których sądem przedmiotowo-właściwym jest sąd powiatowy. W takim razie i spory o czynsz lub o istnienie lub o nieistnienie jednej z umów w §. 49. l. 5. określonych, gdzie wartość przedmiotu sporu wynosiłaby kwotę 500 złr. nie przewyższającą, rozstrzyganeby były przez sąd miejscowo-właściwy z §. 83. n. j., a tylko spory pomienione o wartości wyższej nad 500 złr. podlegałyby *forum generale*. W tem mieściłby się jednak brak konsekwencji, a pewnem jest, że w ten sposób kwestyę tę wyjaśnić autor bynajmniej nie zamierzał. Trzcieniecki powinien był zatem się wyrazić, że sąd z §. 83. n. j. odnosi się tylko do sporów „wyłącznie czyli bez względu na wartość przedmiotu sporu“ sądowi powiatowemu jako przedmiotowo-właściwemu podlegających.

Podobne stanowisko co Schrutka i Trzcieniecki zajmuje także Winiwarter twierdząc, że abstrahując od wyjątków w §. 49. l. 5. n. j. oznaczonych, nowa procedura zupełnie analogicznie normuje sąd miejscowo-właściwy dla sporów z kontraktu najmu lub dzierżawy wynikających, co i do roku 1898 obowiązujące przepisy procesowe, również atoli nie podaje żadnych bliższych punktów, jego twierdzenie w tym względzie wyjaśniających.

W końcu jeszcze słów parę odnośnie do przepisu §. 49. l. 5. *not. jur.*

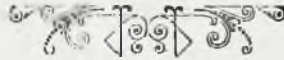
Jak wyżej w ust. II. nadmieniono, wyjątki statuowane w §. 49. l. 5. n. j. odnośnie do właściwości przedmiotowej podlegają ogólnej zasadzie unormowanej w §. 49. l. 1. n. j., a przyczynę wyłączenia sporów tych z pod zasady §. 49. l. 5. n. j. upatrywać należy w tem, że ustawodawca chciał spory o przedmioty, przedstawiające większą wartość majątkową (ponad 500 złr.) przekazać sądom kollegialnym, a nie sędziemu jednoosobowemu.

Jeśli uznamy, że stanowisko ustawodawcy w tym względzie jest racjonalne, to równocześnie musimy zapytać, dlaczego właśnie tylko

spory o istnienie jednej z umów w §. 49. l. 5. u. j. określonych i o zapłatę czynszu z pod zasady powyższego przepisu normy jurysdykcyjnej wyłączył?

Czy inne spory wynikające z kontraktu najmu lub dzierżawy, natury wyłącznie majątkowej nie powinnyby w takim razie stać na równi ze sporami o zapłatę czynszu? Dlaczego spory o odszkodowanie wynikające z kontraktu najmu lub dzierżawy, a przedstawiające wartość majątkową ponad 500 złr. w. a. mają zawsze być rozstrzygane przez sądy powiatowe, podczas gdy spory o zapłatę czynszu w takiej samej wysokości majątkowej należą do sądu obwodowego względnie krajowego?

Na to pytanie trudno mi znaleźć odpowiedź, któraby wszelkie w tym względzie nasuwające się wątpliwości usunęła, a zarazem stanowisko ustawodawcy uznała jako uzasadnione.

Sprawy prowizoryalne.

Orzeczenie c. k. sądu krajowego we Lwowie z dnia 6. maja 1898 r. VI. 47/98. jako instancyi apelacyjnej w sprawie prowizoryalnej wydane.

Stampiglia względem wyznaczenia audyencyi do rozprawy zaopatrzona w nazwisko naczelnika sądu sprzeciwia się instrukcyi, albowiem według §. 194 ust. 6. tego rodzaju polecenia kancelaryi sądowej w celu sporządzenia wygotowań uchwały wydane powinny być zaopatrzone własnoręcznym podpisem sędziego w skróceniu (*eigenhändiges Namenszeichen*).

Zupełnie niewytłómaczoną aktami jest rzeczą, na jakiej podstawie audyencya wedle zarządzenia sędziego w sądzie w sali rozpraw Nr. 6. odbyć się mająca, odbyła się na miejscu przedmiotu sporu w O.

W tej mierze powinna zapaść i odpowiednio być wygotowaną uchwała sędziego, której w danym razie brak zupełny.

Najzupełniej dalej nie odpowiada przepisom ustawy rozpoczęcie rozprawy od sporządzenia planu idealnego przedmiotu sporu tudzież opisanie tegoż przedmiotu (§§. 177. i n. p. c.).

W tej mierze udziela się następującego pouczenia.

Jeżeli wedle zdania sędziego określenie przedmiotu sporu w pozwie jest niedostatecznem i z tego powodu pozew wymaga uzupełnienia, — to rzeczą by było sędziego w obec strony niezastąpionej, jak w danym razie powoda, przez adwokata, postąpić wedle ust. 1. §. 435. p. c. W tym tedy wypadku nie ma potrzeby i nie może być audyencya wyznaczoną na miejscu przedmiotu sporu poza siedzibą sądu. Gdyby natomiast nie uważał sędzia za potrzebne uzupełnienia pozwu, jednakowoż zachodziłyby warunki wyznaczenia audyencyi do rozprawy na miejscu przedmiotu sporu ze względu na większą łatwość przeprowadzenia tamże rozprawy lub dla oszczędzenia znaczniejszego nakładu kosztów (§. 132. ust. 2. p. c.), w szczególności w niezachodzącym tu zresztą wypadku, gdyby już ze skargi widocznem było, iż przeprowadzenie dowodu z oględzin przedmiotu sporu (§. 368. p. c.) okazać się może koniecznem, to w takich wypadkach, ale tylko takich, należałoby rozpisywać audyencyę do rozprawy na miejscu przedmiotu sporu. — Rozprawę zaś samą należy rozpocząć i przeprowadzać po myśli ogólnych w tej mierze przepisów ustawy (§§. 133., 176. i nast. p. c.); gdy rozprawa wykaże konieczność przeprowadzenia wspomnianego dowodu z sądowych oględzin wydać uchwałę na dowód, po myśli §. 277. p. c.

uchwałę tę zaprotokołować (§. 208. l. 3. p. c.) i dopiero następnie dopuszczony dowód w myśl §. 368. i nast. p. c. przeprowadzić. Tylko wśród tych warunków i przy zachowaniu tych formalności wyjazd sędziego na miejsce przedmiotu sporu tudzież sporządzenie planu i opisywanie przedmiotu sporu odpowiada przepisom ustawy.

Z przepisów §§. 139. i 257. p. c. wynika dalej niewątpliwie, iż audyencya do rozprawy w ten sposób ma być wyznaczoną, by w każdym razie odnośne zawezwanie jeszcze przed audyencyą stronom doręczono. Z tymi przepisami nie liczył się sędzia pierwszy wcale, wyjechał bowiem na miejsce przedmiotu sporu nawet nie zarządziwszy poprzednio uskutecznienia doręczenia pozwanemu pozwu z cytacją, ileż pozw z cytacją dopiero przybywszy na miejsce przedmiotu sporu i to bezskutecznie doręczyć usiłował. Praktyka taka uwłacza przepisom ustawy, która z wyłączeniem sędziego ustanawia zupełnie odrębne organa dla doręczeń.

Wbrew dalej §. 207. l. 2. p. c. nie zaznaczono w protokole z dnia 1. kwietnia 1898, czy rozprawa była jawną lub nie.

Przeprowadzenie rozprawy względnie zaprotokołowanie stanu sprawy także nie jest wolne od zarzutu, w której to mierze wspomnieć wystarczy, iż o stwierdzonej w stanie faktycznym uchwały okoliczności, jakoby ojciec powoda pozwanemu „przez obejście i wskazanie granic“ gruntu sporne oddał, w protokołach rozprawy nie ma żadnej wzmianki. Sędzia, na którym spoczywa także obowiązek materialnego kierownictwa sprawy, nie może się zadowolnić jedynie brakiem zaprzeczenia pewnej okoliczności przez przeciwnika, jak to sędzia pierwszy względem okoliczności objętych końcowym ustępem protokołu rozprawy z 7. kwietnia 1898 postąpił, lecz raczej jego jest rzeczą (§. 183. p. c.) stroną do oświadczenia się na daną okoliczność odpowiednio spowodować. Stwierdzony dalej w protokole z 1. kwietnia 1898 zwrot powodowi z zaliczki na koszt komisji kwoty 3 zł. 42 ct. sprzeciwia się przepisowi §. 109. instr. sąd. tudzież przepisom o prowadzeniu księgi pieniężnej.

Zagrożenie dalej w uchwale końcowej rygorem grzywny 50 zł. względnie 10-dniowym aresztem na wypadek naruszenia ustanowionego prowizoryum jest przeciwnem ustawie (§. 459. p. c.), ewentualność ta bowiem nie należy do końcowej uchwały, lecz wkracza już w sferę egzekucyi tej uchwały i jedynie wedle zasad §. 355. i nast. ord. egz. w postępowaniu egzekucyjnem rozpatrywaną i załatwioną być może.

Wedle dopiero powołanego §. 459. p. c. stan faktyczny powinien być przytoczonym w powodach uchwały, nie zaś podanym w osobnym, jak przy wyrokach, ustępie.

Jakkolwiek według §. 98. p. c., strona główna ma być uważana z reguły za pełnomocnika dla doręczeń interwenientów ubocznych, to jednak w każdym razie tejsze głównej stronie jak to z §§. 80., 76. i 90.

p. c. wynika — należało oprócz egzemplarza uchwały dla niej nadto doręczyć tyle egzemplarzy, wiele jest interwencji, — czego w danym razie zaniechano.

Na zapytanie jednego ze sądów w podobnej kwestyi mianowicie, jak należy postąpić na wypadek naruszenia tymczasowości ustanowionej w sprawie prowizoryalnej, mianowicie, czyli tego naruszenia należy dochodzić skargą, czy też w takim razie wystarczyłby jedynie wniosek o dozwole nie egzekucyi (§§. 353—357. o. e.), któryby sąd po ewentualnem przesłuchaniu strony przeciwnej (§. 358. o. e.) mógł rozstrzygnąć i czyli w ostatnim wypadku powołany jest do dozwole nia odnośnej egzekucyi sędzia procesowy, czy egzekucyjny, orzekło Prezydyum c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie następu nie:

Wedle przepisu §. 518. ust. 2. p. c. od tymczasowego zarządzenia w sporze prowizoryalnym wydanego nie ma osobnego środka prawnego egzekucyę wstrzymującego, a wobec tego taka uchwała po myśli §. 1. ust. 1. o. e. stanowi tytuł egzekucyjny i jest natychmiast wykonalną.

Przedmiotem skargi są sporne prawa i takie tylko prawa skargą dochodzone być mają, podczas gdy wykonalna uchwała chociażby nawet tymczasowa, normuje już w pewnych granicach między stronami stosunek pod względem przedmiotu sporu i o wytaczaniu pozwu celem osiągnięcia wykonania tej uchwały mowy być nie może. Kwestya ta uwzględniając zasadnicze podstawy postępowania sądowego wcale wątpliwą być nie może.

Chcąc zatem uzyskać wykonanie tymczasowego zarządzenia zbędnem jest wnoszenie skargi, lecz należy się ograniczyć na wniesieniu zwykłego wniosku egzekucyjnego.

Wniosek taki ma zawierać żądanie wykonania tymczasowego zarządzenia, a zatem zniewolenia przeciwnika do pewnego świadczenia, lub zaniechania.

Do wydania podobnych przymusowych zarządzeń w każdym postępowaniu powołany jest po myśli §§. 382., 384., 354., 355., o. e. i wyjaśnień ministeryalnych do §. 355. o. e. wyłącznie sędzia egzekucyjny, i w tym kierunku nie robi żaden przepis ustawy wyjątku co do postępowania prowizoryalnego. Wprawdzie przepis §. 19. ust. 4. postanawia, że tymczasowe zarządzenie w procesie wydane należy do aktów sporu, lecz ten przepis odnosi się wyłącznie do wydania uchwały na tymczasowe zarządzenie i mając charakter wyjątkowy nie może być przez analogię na inne wypadki, a w szczególności na wykonanie rozszerzany. Wobec tego wniosek na wykonanie tymczasowego zarządzenia, które w sporze prowizoryalnym wydano, należy wnieść do sędziego egzekucyjnego; wniosek ten zatem musi być wciągnięty do rejestru E.,

a załatwienie w rubryce 15 tego rejestru uwidocznione, sędzia zaś przed załatwieniem tego wniosku powinien w myśl wyjaśnień min. spraw. do §. 19. ust. 4. instr. sąd. w krótkiej drodze zasięgnąć informacji z aktów sporu.

Na konferencji inspektorów sądowych w Wiedniu niedawno odbytej, uchwalono, że w uchwale końcowej przedstawienie stanu faktycznego w sporach prowizoryalnych należy oddzielić od powodów orzeczenia.

W razie działania strony przeciwnej przeciw wydanemu orzeczeniu należy zagrażać raczej egzekucją od *praestandum factum* zamiast grzywną. Poza granicami §. 456. p. c. mogą być wydawane zarządzenia prowizoryalne przy załatwieniu skargi, przy zastosowaniu przepisów ordynacji egzekucyjnej o postępowaniu zabezpieczającym. Uzupelnienie postępowania przez II. instancją jest dopuszczalne.

Odmienne od zasady przez c. k. sąd krajowy we Lwowie w powyższej decyzji wypowiedzianej, uchwalono na tejże konferencji, że do przedsięwzięcia wizji lokalnej w sprawach prowizoryalnych wcale nie potrzeba uchwały na dowód, bo zarządzenie wizji należy do kierownictwa procesu. W końcu uchwaliła Konferencya inspektorów, że w razie niezłożenia w należytych czasie zaliczki celem przedsięwzięcia naoczni sądowej powinno się odstąpić od tego środka dowodowego a rozprawę zarządzić w Sądzie.

W tej samej sprawie wydało właśnie po zatwierdzeniu przez c. k. Ministerstwo sprawiedliwości Prezydium c. k. wyższego sądu krajowego we Lwowie następujący, wszelkie wątpliwości i sprzeczności wyjaśniający, okólnik:

Z aktów i sprawozdań instruktorów kancelaryjnych okazuje się, że w sporach o naruszenie posiadania nie bywają należycie zastosowywane przepisy procedury cywilnej. Dawnym trybem i obecnie jeszcze na skargę o naruszenie posiadania wyznaczają sądy zaraz termin do przeprowadzenia wizji lokalnej, równocześnie żądają złożenia zaliczki na koszt komisyjny i w razie, gdy zaliczka nie zostanie złożoną, zastanawiają postępowanie aż do zgłoszenia się strony.

Wizya lokalna i sporządzenie planu sytuacyjnego stanowią i teraz zwykły początek ustnej rozprawy a w orzeczeniu prowizoryalnym często bywają zagrażane kary na wypadek naruszenia tego orzeczenia.

Takie postępowanie jest zupełnie mylne i nie zgadza się wcale z przepisami procedury cywilnej, w obec czego widzę się zniwolonym zalecić uwadze sądów, co następuje:

Wedle przepisu §. 132. p. c. termin do ustnej rozprawy poza bu-
dynkiem sądowym wtedy tylko może być wyznaczony, jeżeli rozprawa

w owem miejscu łatwiej może być przeprowadzoną, lub jeżeli przez to można uniknąć znaczniejszych kosztów; w tych więc tylko wypadkach ustawą ściśle określonych może być także na skargę o naruszenie posiadania rozprawa na miejscu przedmiotu sporu wyznaczoną. Okoliczność zatem, że przedmiot sporu nie został w skardze dokładnie określony, żadną miarą nie uprawnia jeszcze sędziego, aby bezwzględnie wizyę lokalną zarządził i rozprawę na miejsce przedmiotu sporu przenosił.

Wprawdzie należy w procesach prowizoryalnych koniecznie postarać się o to, iżby przedmiot sporu został dokładnie oznaczony, ponieważ należyte oznaczenie przedmiotu sporu jest nie tylko nieodzownym warunkiem zbadania faktycznego posiadania i twierdzonego naruszenia, lecz także konieczne jest zapobiedz możliwym sporom w późniejszym postępowaniu egzekucyjnym. Jednakże potrzebie tej nie uczyni się z jednej strony zawsze zadość niedokładnymi i pobieżnymi planami sytuacyjnymi, które w dawnym prowizoryalnym postępowaniu bywały sporządzane, z drugiej zaś strony ustawa (§. 226. p. c.) w pierwszej linii wkłada obowiązek na powoda, aby on żądanie skargi a tem samem także przedmiot sporu względnie posiadanie, dla którego ochrony żąda, ściśle i dokładnie określił.

Jeżeli skarżący tego obowiązku nie dopełnił, natenczas wedle §. 435. p. c. spada obowiązek na sędziego jeszcze przed załatwieniem skargi a zatem przed zarządzeniem wizyi lokalnej udzielić wskazówek skarżącemu co do uzupełnienia i sprostowania skargi względnie co do usunięcia braków (§§. 435., 226. i 84. p. c.).

W jaki zaś sposób w poszczególnym wypadku ma nastąpić oznaczenie przedmiotu sporu tak, aby w tym względzie z jednej strony wszelka wątpliwość była wykluczona a z drugiej strony by uniknąć obciążania powoda zbędnymi czynnościami i żądaniem zbędnych szkiców sytuacyjnych, pozostawionem być musi rozważde i ocenieniu sędziego stosownie do właściwości każdego poszczególnego wypadku.

W szczególności jeżeli przedmiot sporu stanowi cała parcela, wystarczy w zwykłym toku rzeczy do dokładnego oznaczenia przedmiotu sporu mapa urzędu hipotecznego a mapa ta wystarczy często także wtedy, gdy rozchodzi się o większą część parceli.

Jeżeli zaś w ten sposób nie da się przedmiot sporu określić bądź dlatego, że rozchodzi się o zbyt małą część parceli, że mapa urzędu hipotecznego nie jest zgodną z faktycznym posiadaniem, że przedmiot sporu jak drzewa, rowy etc. etc. wcale nie jest na mapie uwidoczny — bądź też dlatego, że inne okoliczności wymagają do należytego oznaczenia przedmiotu sporu nieodzownie dostarczenia planu sytuacyjnego — natenczas wskazane byłoby polecić skarżącemu, aby w uzupełnieniu skargi albo plan sytuacyjny przed rozprawą przedłożył albo też tego planu do rozprawy dostarczył.

W ten sposób może być często cel osiągnięty w zupełności zwłaszcza, że plan nie potrzebuje być koniecznie sporządzony przez znawcę, geometrę i że skoro pozwany uzna dokładność przedłożonego planu, natenczas może on służyć za podstawę do ustnej rozprawy i jazdę sędzię na miejsce przedmiotu sporu zbędnem uczynić.

Dopiero wtedy, gdy pozwany w toku rozprawy zakwestyonuje prawdziwość przedłożonego przez powoda planu sytuacyjnego i porozumienie stron nie może być osiągnięte, zajdzie konieczna potrzeba przeprowadzenia dowodu z oględzin sądowych, który jednak musiałby być w takim razie formalną uchwałą na dowód dopuszczony.

Gdyby zaś w sposób powyżej podany przedmiot sporu nie mógł być dokładnie oznaczony, albo też sposób ten z powodu niskiego stopnia inteligencji powoda nie prowadził do celu; natenczas nie pozostaje nic innego, jak tylko wedle §. 312. p. c. zarządzić przeprowadzenie rozprawy na miejscu przedmiotu sporu.

Rozprawa na miejscu przedmiotu sporu winna się rozpocząć tak jak każda inna ustna rozprawa od wywołania sprawy.

Po wywołaniu sprawy należy strony dokładnie przesłuchać na treść ich wniosków jakoteż na treść faktycznych okoliczności uzasadniających postawione wnioski lub zwalczających twierdzenia przeciwnika a wreszcie na jakoś ofiarowanych dowodów (§. 117. ust. 1. p. c.).

Jeżeli wywody stron bez przeprowadzenia wizyi lokalnej nie są dość zrozumiałe a szczególnie, gdy okaże się to konieczne dla dokładnego oznaczenia przedmiotu sporu lub dla dokładnego określenia okoliczności, które mają być przedmiotem dowodów; natenczas wskazaniem jest w interesie wyczerpującego i jasnego kierownictwa rozprawy zaraz na początku rozprawy zarządzić przeprowadzenie oględzin przedmiotu sporu, i wynik tych oględzin zaprotokołować, dołączając przejrzysty i dokładny plan sytuacyjny, który nie tylko ułatwi zaprotokołowanie wyniku oględzin, ale także zaprotokołowanie okoliczności przez strony naprowadzonych jakoteż ewentualnych zezuań świadków.

Na taką wizję lokalną zbędna jest uchwała na dowód, albowiem w tym wypadku rozchodzi się tylko o czynność kierownictwa rozprawy.

Jeśli jednak wizya lokalna nie ma być tylko środkiem informacyjnym do kierownictwa i przeprowadzenia rozprawy, należy się wstrzymać z tym środkiem dowodowym aż do chwili, kiedy punkta sporne w toku rozprawy jasno wystąpią a wtedy z wymienieniem okoliczności, które przez ten środek dowodowy mają być stwierdzone, należy ogłosić i zaprotokołować uchwałę na dowód przez przeprowadzenie oględzin sądowych przedmiotu sporu, a następnie dowód przeprowadzić.

Nie jest zgodnem ani z duchem ustawy ani też z zadaniem rozprawy, rozpoczynać z reguły każdą rozprawę od wizyi lokalnej, albowiem wówczas nie ma się jeszcze jasnego poglądu na sprawę a w sku-

tek tego mogą być przy wizji lokalnej stwierdzone obojętne okoliczności, pomijane zaś okoliczności rozstrzygające.

Żądanie od stron złożenia zaliczki na koszt komisyjne z tym skutkiem, iż w czasie niezłożenia nastąpi spoczywanie procesu, jest wedle ustawy zupełnie bezzasadne i równa się odmowie wymiaru sprawiedliwości.

Tylko wtedy, gdy oględziny przedmiotu sporu formalną uchwałą na dowód dopuszczone i zarządzone zostały, można żądać od strony ten dowód prowadzącej zaliczki na koszt komisyjne (§§ 361. i 332. p. c.) jednakże pod tym tylko rygorem, iż w razie niezłożenia rozprawa na wniosek przeciwnika bez względu na zalegające przeprowadzenie dowodu dalej toczyć się będzie.

Jeżeli natomiast rozprawa zarządzoną zostaje na miejscu przedmiotu sporu bez uchwały na dowód, wtedy nie ma żadnego przepisu ustawy, który mógłby sędziego uprawnnić do żądania zaliczki na koszt komisyjne.

Jedyny fundusz na taką zaliczkę może stanowić wtedy tylko ryczałt kancelaryjny, któremu zaliczona kwota później miałaby być zwróconą przez stronę, która na ponoszenie kosztów sporu zasądzoną będzie.

Gdyby zaś chciano żądanie zaliczki na koszt komisyjne uzasadnić wątpliwą analogią z §. 368. p. c. natenczas niezłożenie zaliczki mogłoby na każdy wypadek tylko ten skutek pociągnąć, iżby z pominięciem zarządzonej wizji lokalnej rozprawę w budynku sądowym wyznaczono i przeprowadzono. Spoczywanie postępowania lub domniemanie, iż powód od skargi odstąpił, nie mogą być nigdy następstwem niezłożenia zaliczki na koszt komisyjne, albowiem żaden przepis ustawy nie uprawnia sędziego do wyciągania takiej konsekwencji zwłaszcza, że ona sprzeciwia się duchowi ustawy, skoro postępowanie z urzędu ma być przeprowadzone.

Nadto muszę przypomnąć, iż czynności urzędowe po za budynkiem sądowym wedle §. 95. inst. sąd. tylko za zezwoleniem naczelnika Sądu mogą być przedsiębrane i że przy powzięciu dotyczącego postanowienia należy zupełnie pomijać wzgląd poniżający sędziego, a szukający źródła dochodu w podróżkach komisyjnych.

Dalej zauważyć muszę, iż za panowania dawnych ustaw często się zdarzało, że sędzia dopiero na miejscu przedmiotu sporu doręczał pozwanemu skargę i bezpośrednio po tem rozpoczynał swe czynności od wizji lokalnej.

Jakkolwiek nowa ustawa zezwala, aby w razie nagłych skarg pro wizoryalnych rozprawa natychmiast a nawet w dniu wniesienia skargi wyznaczoną była, to przecieź powyższa praktyka, z wyjątkiem spraw niecierpiących zwłoki, nie jest dopuszczalna, albowiem nie zgadza się z zasadami w przepisie §§. 139. i 257. p. c. wypowiedzianymi, jeżeli

z jednej strony zwleka się kilka dni a nawet tygodnie z przeprowadzeniem rozprawy, z drugiej zaś strony nie zarządza się natychmiastowego doręczenia skargi pozwanemu i dopiero przy rozprawie uskutecznia się to doręczenie.

Przez takie bowiem nielegalne postępowanie uniemożliwia się pozwanemu wbrew ustawie i bez żadnego powodu, zebranie dowodów, dostarczenie do rozprawy dokumentów i świadków, na którychby się przy rozprawie powołać chciał i nader łatwo powstaje niemiła konieczność odraczenia rozprawy.

Wreszcie musi się wziąć zupełny rozbrat z praktyką na podstawie dawnych norm prawnych utartą, że w orzeczeniach prowizoryalnych bywają kary zagrożane na wypadek naruszenia tego orzeczenia.

Przepis bowiem §. 459. p. c. określa dokładnie i wyczerpująco treść chwilowego orzeczenia prowizoryalnego a wedle tego przepisu ustawy zagrożenie kary nie należy do treści orzeczenia, przeciwnie o karze dopiero w postępowaniu egzekucyjnym rozprawiać i postanawiać wolno (§§. 355. i nast. ord. egz.).

Wzywam Prezydya Sądów kolegialnych o roztoczenie ścisłego dozoru nad sądami powiatowymi w kierunku powyższych wywodów, mianowicie przy sposobności sprawdzenia przedłożonych dzienników podróży.

Zechcą też Prezydya o treści niniejszego okólnika zawiadomić członków gremium w szczególności zaś członków senatu apelacyjnego i stosownie zarządzić, iżby senaty apelacyjne doniosły swym Prezydjom celem dalszego stosownego postąpienia zdarzające się wypadki nieprawidłowego traktowania spraw prowizoryalnych, które dostrzegą przy załatwianiu rekursów. (Okólnik Prezydium c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie. Praes. $\frac{2.957}{2/08.}$).

PRAKTYKA SĄDOWA.

1. Zastrzeżenie zaskarżalności we fakturze (§. 88. n. j.).

Pozew Abischa de pr. 29. grudnia 1897 l. 22.276. przeciw Herschowi G. pto 125 złr. 30 ct. zpn. do c. k. sądu powiatowego w Borszczowie wniesiony zwrócono powodowi uchwałą z dnia 31. grudnia 1897 do l. 22.276 do uzupełnienia przez dołączenie w pozwie powołanej faktury.

Po uczynieniu zadość temu wezwaniu pod dniem 3. lutego 1898 r. sprawę wciągnięto do nowego rejestru C. I. 35/98 i przy rozprawie odbytej dnia 25. lutego 1898 na zarzut pozwanego zastąpionego przez pełnomocnika adw. Dr. Dorundiaka uchwałą z dnia 25. lutego 1898 C. I. 35/98. Oddział I. c. k. sądu powiatowego w Borszczowie uznał niekompetencyą c. k. sądu powiatowego w Borszczowie i powoda odesłał z pretensyą do sądu właściwego a to z uwagi, iż przedłożona faktura na dostarczone na kredyt farby anilinowe zawiera wprawdzie zastrzeżenie, że pretensya zaskarżona jest tu płatna, jednak w tej fakturze nie ma zastrzeżenia, iż takowa może być tu zaskarżona. Chociaż pozew wniesiony został przed 1. stycznia 1898, to jednak takowy po uzupełnieniu zadekretowano do rozprawy i doręczono pozwanemu już po 1. stycznia 1898, a wedle art. XIX. i XX. ustawy wprowadzczej z dnia 1. sierpnia 1895 Nr. 110. Dz. u. p. po wejściu w życie nowych ustaw procesowych tylko sprawy sporne w sądzie wedle starej procedury cyw. kompetentnym w dniu 1. stycznia 1898 zawisłe w tym samym sądzie przeprowadzone być mają, powyższa zaś sprawa w dniu 1. stycznia 1898 jeszcze nie była sprawą sporną zawisłą (anhängige Streitsache), gdyż wedle §. 232. nowej proc. cyw. spór dopiero wisi od czasu doręczenia skargi pozwanemu a w niniejszym wypadku skargę dopiero po dniu 1. stycznia 1898 pozwanemu doręczono.

Na rekurs powoda c. k. sąd obwodowy w Tarnopolu jako odwoławczy Oddział III. uchwałą z dnia 23. marca 1898 L. cz. ^{R. III. 11/98} zmienił uchwałę pierwszego sędziego w ten sposób, iż nie dał miejsca zarzutowi pozwanego co do niekompetencyi sądu, zniósł orzeczenie przyznanych pozwanemu kosztów i polecił rozpisanie rozprawy a to z uwagi, iż kompetencya sądu miejsca dopełnienia umowy tak wedle §. 45. dawniejszej nor. jur. z 22. listopada 1852 jakoteż wedle §. 88. nowej nor. jur. nie jest bezwzględna, lecz fakultatywną od wyboru powoda zawisłą, i że powód wnosząc dnia 29. grudnia 1897 pozew w sądzie miejsca dopełnienia umowy nie był w swem prawie wyboru ograniczonym warunkami w §. 88. teraźniejszej nor. jur. przepisany, bo ustawa ta wówczas jeszcze nie obowiązywała i tego wyboru z dniem 1. stycznia 1898 w braku wyraźnego ku temu przepisu ustawowego pozbawić go nie mogła.

Z tych powodów i gdy wedle dawniejszych ustawowych przepisów mianowicie wedle art. 279. ust. handl. i §. 863. u. c. umieszczenie na przyjętej fakturze tylko miejsca płatności uzasadniało przynależność sądu miejsca dopełnienia umowy, przeto na podstawie art. XIX. ust. wprowadzej do nor. jur. uwzględnił wniesiony rekurs.

Wskutek rekursu rewizyjnego pozwanego, c. k. Najwyższy sąd we Wiedniu uchwałą z dnia 17. maja 1898 l. 6.541., dał miejsce temuż nadzwyczajnemu rekursowi; przywrócił uchwałę c. k. sądu powiatowego w Borszczowie z powodów przez tenże sąd naprowadzonych i zasądził powoda na zwrot pozwanemu dalszych kosztów w kwocie 4 zł. 80 ct. w. a.

2. W razie ograniczenia w toku rozprawy żądania pozwu na kwotę poniżej 500 złr. winien Trybunał uznać się niewłaściwym.

W sprawie firmy A. S. przeciw M. O. o 505 zł. 50 ct. uznał się c. k. sąd krajowy we Lwowie na rozprawie kontradyktoryjnej ze względu na ograniczone żądanie pozwu w kwocie 495 zł. 30 ct. jako rzeczowo niewłaściwym w myśl §. 49. ust. i 41. n. j. (uchwała z 22. kwietnia 1898 Cg. $\frac{11.77^{1898}}{4}$). Uchwałę tę zatwierdził c. k. wyższy sąd krajowy we Lwowie jako w ustawie uzasadnioną, albowiem powódka ograniczyła żądanie pozwu na kwotę poniżej 500 złr. a pozwany, zanim wdał się w rzecz samą, zarzucił niewłaściwość sądu, która w przepisie §. 49. ust. 1. n. j. jest uzasadnioną a na którą sąd tem więcej winien był baczyć, ileże ta niewłaściwość w myśl §. 104. ust. 2. n. j. jako bezwzględna się przedstawia (§§. 41., 43. n. j., §. 24. ust. 2. p. c.).

Zresztą w razie sankcjonowania zapatrywania, że mimo ograniczenia pierwotnego żądania poniżej kwoty 500 złr. trybunał nadal jest właściwym, skoro skarga opiewa na kwotę ponad 500 zł., otwieraloby drogę do wyłudzenia kompetencji trybunału dla każdej sprawy przed sąd powiatowy należącej. (Orzeczenie wyż. sądu krajowego we Lwowie z 20. czerwca 1898 R. I. $\frac{137^{1898}}{1}$)¹⁾.

¹⁾ Dr. Hugo Schauer w najnowszym trzecim wydaniu procedury cywilnej odmiennego jest zdania, twierdząc, że w obec przepisu §. 29. n. j. nawet w razie ograniczenia żądania skargi w myśl §. 235. p. c. Trybunał pozostaje właściwym. (*Przyp. Red.*)

LISTY Z PROWINCYI.

Świetną Administracyę *Reformy sądowej* upraszam o uprzejme wyjaśnienie, czy przepisy o ustanowieniu urzędów rozjemczych (ustawa z 6. marca 1875 Nr. 27. dz. u. kr. i ustawa z 21. września 1869 Nr. 150. dz. u. p.) po wejściu w życie nowych ustaw procesowych będą nadal miały moc obowiązującą. L. S.

Odpowiedź Redakcyi.

Obie wyżej powołane ustawy będą nadal obowiązywały¹⁾; Ministerstwo sprawiedliwości dąży jednak do zreformowania tej instytucyi, która zwolni sądy od wielu spraw drobnych, w duchu nowych ustaw procesowych. W rządowym projekcie o urzędach rozjemczych gminnych²⁾ ustalono już pewne w tym kierunku zasady, a obecnie przygotowuje Wydział krajowy na podstawie uchwały sejmowej z d. 21. lutego 1898 i zażądanych opinii obszerny memoriał dla Ministerstwa sprawiedl.

Lwowski wyższy sąd krajowy oświadczył się w zasadzie za utrzymaniem tej instytucyi, sądy bowiem jako instytucya państwowa powołane do wymiaru sprawiedliwości lecz uwolnione od niepotrzebnego ciężaru spisywania tysięcy ugód zawartych bez ich interwencji w urzędach rozjemczych będą mogły oddawać się tem łatwiej i pewniej właściwemu swemu zadaniu, które im pozostanie w sprawach, w których ugoda do skutku nie przysła lub w obec natury sprawy względem zupełnego pojednania stron jest wprost wykluczona. W sprawach zaś, w których ich ingerencya z powodu usunięcia gruntu do procesu nie jest konieczną, będzie ich czynność z korzyścią dla spraw ściśle sędziowskich ograniczoną do możliwie najmniejszych rozmiarów. Nie uchybi to bynajmniej postanowieniom nowej ustawy procesowej o postępowaniu pretorskiem, gdyż to postępowanie nie jest obecnie obowiązkiem i zawsze jeszcze będzie wiele pola dla sądów powiatowych do stosowania przepisu §. 433. p. c. w wypadkach, w których ingerencya urzędów rozjemczych bądź ze względu na przedmiot sprawy bądź ze względu na miejsce zamieszkania poważnionych stron jest wykluczona. W interesie więc stron i szybszego wymiaru sprawiedliwości należy dążyć do wprowadzenia w życie gminnych urzędów rozjemczych we wszystkich gminach bez względu na liczbę ich mieszkańców w połączonych w tym celu grupach

¹⁾ Z 80 urzędów rozjemczych funkcyonowały dotąd faktycznie tylko trzy: w Rozdole (w powiecie żydaczowskim), w Cięcynie (w powiecie żywieckim) i w Głębokiem (w powiecie sanockim).

²⁾ Beilage Nr. 406. zu den stenogr. Protokollen des Herrenhauses XI. Session, 1894

i za ustawowym obowiązkiem wszystkich poważnionych, ażeby o ile się rozchodzi o pewne bliżej określić się mające roszczenia i o sprawy obrazy czci, z ograniczeniem atoli na słowne i czynne zniewagi z §. 496. u. kar., jako dochodzący swoich praw przed wstąpieniem na drogę prawną swoją sprawę w celu rozjemczego jej traktowania we właściwym urzędzie rozjemczym zgłosili, jako tychże przeciwnicy zaś pod pewnym rygorem w urzędzie rozjemczym się stawili a przynajmniej oświadczyli, że ugodowego załatwienia sprawy w urzędzie rozjemczym sobie nie życzą.

Dalej zgadza się wyższy sąd na projekt co do możliwie daleko idącego ograniczenia wolności uchylania się od obowiązku członka urzędu rozjemczego.

Do traktowania w urzędach rozjemczych uznał wyższy sąd zgodnie z projektem rządowym wyżej powołanym jedynie te sprawy cywilne i karne, które wymieniają art. I. §. 1. i art. III. §. 1. tegoż projektu; nakładanie kar pieniężnych na upornych powinno należeć do samych urzędów rozjemczych a nie do władz administracyjnych; wreszcie oświadczył się wyższy sąd przeciw instytucji zaoczności w urzędach rozjemczych.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

Jednostajność praktyki. W celu zapoznania ogółu prawników z zasadami decyzji sądowych, zapadających obecnie w donioślejszych, a często spornych kwestyach prawa procesowego, udawaliśmy się już do P. T. Panów Przełożonych Sądów i Przewodniczących Oddziałów sądowych z prośbą o łaskawe udzielanie naszemu piśmu dotyczących krótkich uwag i wiadomości. Obecnie ponawiamy tę naszą prośbę i zwracamy się z gorącą prośbą do wszystkich kolegów zawodowych, ażeby zechcieli decyzje tego rodzaju, czy to z praktyki kolegiatnej, czy powiatowej, nadsyłać nam w krótkim streszczeniu. W ten sposób przyczynimy się wspólnymi siłami do wyjaśnienia niejednej ważnej kwestyi i do usunięcia pojawiających się wątpliwości.

Pierwsze audyencye wedle przepisów nowej procedury cywilnej odbyły się w lwowskim c. k. wyższym Sądzie krajowym d. 23. marca 1898 przed zastępcą przewodniczącego senatu IV. c. k. radcą wyższego sądu krajowego Dr. Hillbrichtem w trzech sprawach.

Dwie pierwsze dotyczyły sporów syndykackich w myśl ustawy z 12. lipca 1872 Nr. 112. dz. u. p. do sądu krajowego wyższego jako pierwszej instancji wniesionych.

Jako zastępcy powodów stawali: Dr. Aschkenaze i Dr. Dobiecki, ostatni jako substytut adwokata Dra Horwylńskiego; imieniem Prokuratorji Skarbu Dr. Wolner. Zastępcy powodów powołali się tylko na trochę pozwów, zastępca pozwanej Prokuratorji Skarbu odparł rozszczenia pozwu, poczem przewodniczący ogłosił uchwałę, wyznaczając termin trzech, względnie czterech tygodni do wniesienia odpowiedzi na pozwy.

Więcej interesującą była sprawa trzecia, mianowicie pierwsza do wyższego sądu krajowego wniesiona skarga nieważności z §. 529. ust. 2. p. c.

Uchwałę z 22. maja 1897 l. 10.680. odmówił c. k. sąd w Kołomyi prośbie Mozesza G. przeciw leżącej masie spadkowej po Mortku Abie S. o wydanie nakazu zapłaty sumy wekslowej 60 złr. w. a. z pu. z powodu, że Mozes G. nie wylegitymował się po myśli artykułu 36. u. w. Na rekurs Mozesza G. c. k. wyższy sąd krajowy we Lwowie uchwałę z dnia 10. sierpnia 1897 l. 17.612. zmienił rekurowaną uchwałę i wydał nakaz zapłaty sumy 60 zł. w. a. z pu. przeciw masie spadkowej zmarłego akceptanta Mortka Aby S. polecając c. k. sądowi obwodowemu w Kołomyi, ażeby dla pozwanej i nieobjętej masy ustanowił kuratora i temuż nakaz zapłaty doręczył. Uchwałę z dnia 21. sierpnia 1897 l. 16.942. ustanowił c. k. sąd obwodowy w Kołomyi kuratorem dla rzeczonyj masy Dr. Zipsora, któremu też doręczono w Lwowie będący nakaz zapłaty.

Na dniu 7. listopada 1897 doniósł Mozes G. c. k. sądowi obwodowemu w Kołomyi, że spadek po Mortku Abie S. jest już przez tegoż spadkobierców objęty, prosząc o uwolnienie Dr. Zipsora od obowiązków kuratora powyższej masy i doręczenie decyzji wyższego sądu krajowego z 10. sierpnia 1897. l. 16.612, spadkobiercom, której to prośbie jednak c. k. sąd obwodowy w Kołomyi uchwałę z dnia 24. grudnia 1897 l. 21.363. odmówił w obec dokonanego faktu doręczenia nakazu zapłaty kuratorowi.

Uchwałę tę doręczono zastępcy Mojżesowi G. na dniu 24. stycznia 1898 i zawiadomiono o niej deklarowanych spadkobierców Mortka Aby S.

Na dniu 10. lutego 1898 wnieśli spadkobiercy Mortka Aby S. przeciw Mojżeszowi G. bezpośrednio do c. k. wyższego sądu krajowego jako po myśli §. 532. p. c. właściwego skargę nieważności o uznanie nakazu zapłaty wyższego sądu krajowego z dnia 10. sierpnia 1897 roku l. 16.612. i kroków egzekucyjnych w międzyczasie przeciw masie spadkowej dozwoleń na podstawie tegoż uzyskanych za nieważne, uzasadniając skargę tem, że ustanowienie kuratora było nielegalne, albowiem w chwili wydania nakazu zapłaty przez wyższy sąd krajowy masa spadkowa Mortka Aby S. była już objętą

Wyższy sąd krajowy uchwałę z dnia 28. lutego 1898 Ug. IV. ⁴⁹⁸ wyznaczył termin do pierwszej audyencji na 23. marca 1898, a kancelarya sądowa zawezwała strony (wedle formularza proc. nr. 32. nr. 40. ks. form.) zarekwirowawszy dotyczące sądy o przedłożenie aktów przed wyznaczonym terminem.

Gdy skargę nieważności wniosła matka i opiekunka małoletnich po Mortku Abie S. pozostałych dzieci, przeto wezwano ją równocześnie do przedłożenia sądowego upoważnienia do wytoczenia sporu i ustanowienia pełnomocnika pod rygorem, że w razie nieprzedłożenia odnośnych dokumentów przed pierwszą audyencyą po myśli §§. 4., 6., 37., 239. p. c. i §. 118. instr. sąd. nastąpiłoby odrzucenie wniesionej skargi nieważności, względnie zastanowienie postępowania.

Na pierwszej audyencji stanął imieniem powódki Dr. Zippser, imieniem pozwanego Dr. Leon Jekes, a pierwszy powołując się na przedłożone wyższemu sądowi przed pierwszą audyencyą upoważnienie nadopiecznięce co do prowadzenia sporu i pełnomocnictwo obstawał przy treści pozwu, zaś zastępca pozwanego odparł je, zgłaszając zarzut niewłaściwości sądu, albowiem nakaz zapłaty wydał wyższy sąd krajowy za czasów dawnej procedury.

Przewodniczący wyznaczył pozwanemu termin trzecztygodniowy do wniesienia odpowiedzi na pozew a następnie senat powziął uchwałę co do zarzutu niewłaściwości sądu, której treść i dalszy wynik sporu zamieścimy w jednym z następujących numerów.

Pieniądze w gotówce w toku postępowania egzekucyjnego do sądu składane, o ile fruktyfikacya takich pieniędzy po myśli §. 77. ord. egz. się zaleca a strony odmiennego nie postawiły wniosku, umieszczane być mogą w celu oprocentowania:

- a) w c. k. urzędzie pocztowym kas oszczędności we Wiedniu,
- b) w Banku krajowym,
- c) w galicyjskiej kasie oszczędności we Lwowie,
- d) w uprzyw. galicyj. akcyj. Banku hipotecznym we Lwowie i tegoż filii w Tarnopolu — wreszcie
- e) w prowincjonalnych kasach oszczędności: w Kołomyi, w Przemyślu, w Samborze, w Stanisławowie, w Stryju i w Tarnopolu.

Wybór zakładu z pomiędzy powyżej wyliczonych, przysługuje poszczególnym sądom a dla informacyi w tym kierunku posłużą następujące uwagi:

ad a) Urząd pocztowy kas oszczędności, którego urzędem zbiorowym jest każdy urząd pocztowy — opłaca od wkładek oszczędności 3⁰/₁₀ rocznie.

Wkłádki i odbiór onychże nie pociągają za sobą żadnych kosztów.

ad b) Bank krajowy opłacać będzie od kwot przez sądy tamże lokowanych na rachunek bieżący, z któregooby każda kwota bez wypowiedzenia podjętą być mogła, tylko po 3⁰/₁₀, zaś od kwot lokowanych w Banku krajowym na książeczkę wkłádkową po 4⁰/₁₀ z tem jednak ograniczeniem, że od wkłádek, które nie pozostawały w Banku przynajmniej 15 dni, Bank ten żadnych procentów nie płaci, a wypłaty uskutecznia tylko za przedłożeniem książeczki i tylko do kwoty 500 złr. bez wypowiedzenia.

Dalszą formę lokacyi kapitałów w tymże Banku krajowym stanowią wreszcie asygnaty kasowe tegoż Banku 3⁰/₀, 3¹/₂⁰/₀ i 4⁰/₀ z 8-, 14- i 30-dniowym wypowiedzeniem, na które wszakże można tylko lokować kwoty okrągłe przez 100 podzielne. Asygnaty kasowe zwrócone Bankowi przed upływem 14 dni od wystawienia nie będą oprocentowane.

ad c) Galicyjska kasa oszczędności opłacać będzie bez względu na wysokość kwoty, tytuł i czas lokacyi od nadesłanych lub składanych przez sądy kwot po 4⁰/₀ rocznie z półroczną kapitalizacją (wszelka zmiana stopy procentowej ogłoszoną będzie publicznie na dwa miesiące przed jej zaprowadzeniem); lokowane kwoty kasa wypłacać będzie bez wypowiedzenia za potrąceniem statutu przepisanego eskontu lub za wypowiedzeniem bez potrącenia eskontu.

Do kwoty 100 złr. wypłaca kasa natychmiast, wyżej 100 złr. do 200 złr. wypowiedzieć należy naprzód na 3 dni, od 200 złr. do 500 złr. na 15 dni, od 500 złr. do 1000 złr. na 30 dni, od 1000 złr. na 60 dni, a eskont od 100 złr. na termin wypowiedzenia 3 dni wynosi 3 ct., 15 dni 4 ct., 30 dni 8 ct., 60 dni 17 ct.

ad d) Galic. Bank hipoteczny gotów jest do fruktyfikowania gotówki pod następującymi dla sądów wyjątkowymi warunkami:

1. dla każdego zgłaszającego się sądu otworzy Bank osobny rachunek bieżący,

2. wpływy oprocentowywać będzie według stopy eskontowej Banku austro-węgierskiego obecnie po 4⁰/₀ od sta,

3. kapitał oprocentowywać będzie od dnia, w którym złożony został aż do dnia zwrotu bez względu na to, jak długo w Banku pozostawał — wreszcie

4. kapitały do wysokości 10.000 złr. wypłacać będzie bez wypowiedzenia, do 20.000 złr. z 3 dniowem, a nad 20.000 złr. za 8 dniowem wypowiedzeniem.

ad e) Pro wincyonalne kasy oszczędności wyżej wymienione opłacają obecnie: kołomyjska 4⁰/₀, przemyska 4⁰/₀, samborska 4¹/₂⁰/₀, stanisławowska 4⁰/₀, stryjska 4⁰/₀ — wreszcie tarnopolska także 4⁰/₀.

Szczegóły lokowania i zwrotów gotówki w tychże kasach oszczędności są sądom interesowanym dostatecznie znane. (Okólnik Prez. wyż. sądu kraj. lwow. z 26. grudnia 1897 L. 14.081.)

Faktura. Odpis jej do skargi wówczas potrzebny, gdy na skardze strona na nią jako na załącznik się powołuje (§. 77. ust. 1. p. c.). Nie jest potrzebnym zupełny odpis faktury, wystarczy w myśl §. 77. ust. 1. p. c. dodanie wyciągu obejmującego wstęp, pozycyą sprawy dotyczącą, prorogacyą sądu, zakończenie, datę i podpis. Odpisu faktury nie należy wówczas żądać, gdy powód oświadcza w skardze, że ten dokument jest znany przeciwnikowi i że gotów mu go okazać lub sądowi n. p. przy pierwszej audyencji przedłożyć (§. 77. ust. 1. p. c.). (Rozp. min. spraw. z 27. stycznia 1898 L. 2.002.)¹⁾

Instrukcyja służbowa dla c. k. prokuratorów skarbowych wydana rozporządzeniem całego Ministerstwa z dnia 9. marca 1898 Nr. 41. dz. u. p. weszła w życie z dniem 1. kwietnia 1898²⁾.

Zakres działania prokuratorów skarbowej: 1. obrona przed sądem w ogólności a w szczególności prowadzenie spraw spornych dotyczących majątku państwa; 2. obrona w postępowaniu administracyjnem; 3. wydawanie opinii prawnej; 4. współdziałanie przy zawieraniu interesów prawnych i sporządzaniu dokumentów prawnych w sprawach majątku państwa i majątności z nim na równi będących (§. 1.). Prokuratorów skarbu podlegają Ministerstwu Skarbu (§ 5.).

¹⁾ Ob. O. N. T. z 22. stycznia 1898 Nr. 14/praes. (Dz. rozp. min. spraw. str. 15.).

²⁾ Ob. Dr. W. Korn: „Civilprocessuale Momentanaufnahmen aus dem deutschen Reiche (GZ. Nr. 19. i n. ex 1898).

Wszystkie władze państwowe obowiązane są wspierać według możliwości w granicach istniejących ustaw prokuratorę skarbową w spełnieniu powołania (§. 6.). W postępowaniu sądowem winna prokuratora przestrzegać form w tem postępowaniu przepisanych. Władzom naczelnym tudzież urzędom nadwornym przesyła prokuratora skarbu sprawozdania; do korespondencyi z wszystkimi innymi władzami i urzędami używa formy odez w służbowych (§. 12.).

Prokuratora skarbową, gdy występuje przed sądem, upoważniona jest do wszystkich czynności prawnych w §. 31. l. 1. aż do 4. ustawy z 1. sierpnia 1895 Nr. 113. dz. u. p. wyszczególnionych bez wykazywania szczególnego pełnomocnictwa.

Upoważnienia względnie przyzwolenia właściwej władzy administracyjnej (w sferze wewnętrznej urzędowania) potrzebuje prokuratora skarbową do zawarcia ugód co do przedmiotu sporu, do przyznania roszczeń przez przeciwnika popieranym, jakoteż do zrzeczenia się roszczeń dochodzonych, nakonie do wyzwolenia (?) (Auflassung) zabezpieczeń. Upoważniona też jest do przyznawania w postępowaniu spadkowym pozycy biernych aż do sumy 2.000 złr., o ile po troskliwym zbadaniu stanu rzeczy można z prawdopodobieństwem przypuszczać, że sąd uzna dotyczące pozycy w ewentualnym sporze za wypłatne. O ostatecznych wynikach sporów uwiadomić ma władze, które dały upoważnienie do ich wytoczenia.

Pod względem zamieszczania w kontraktach klauzuli co do właściwości sądu obowiązują istniejące przepisy. (Rozp. min. spraw. z 30. kwietnia 1897 L. 8.677 dz. rozp. min. spraw.)¹⁾

Władza żądająca opinii prawnej od prokuratora skarbu winna wyraźnie i dobitnie określić kwestyę prawne i o ile to możebne dołączyć projekt zamierzonego załatwienia, a przy kontraktach projekt wypracowany ze stanowiska techniczno-administracyjnego. Władzy żądającej opinii nie wolno powoływać się w rezolucyach wydawanych stronom na opinię prokuratora skarbową (§. 15.).

Do tej instrukcyi wydało Ministerstwo skarbu rozporządzenie objaśniające z dnia 18. marca 1898 L. 15.554., w którem zaznaczyło, że do zakresu prokuratora skarbowych należy również zastępstwo administracyi wojskowej.

W sprawach hipotecznych, egzekucyjnych i rozdziału licytacyjnej ceny kupna winne sądy przy wydawaniu dotyczących uchwał do prokuratora skarbowych wystosowywać, o ile nie wydaje się ich na żądanie prokuratora skarbowej, dla zorientowania się teje o przyczynie zawiadomienia, a mianowicie o tej gałęzi administracyi lub funduszu, którego odnośne zarządzenie dotyczy, uczynić krótką wzmiankę u. p. c. k. Prokuratora skarbu w imieniem eraryum podatkowego, imieniem funduszu religijnego, im. rzym. kat. probostwa. O wyjaśnienia pod względem stanu hipotecznego winna prokuratora skarbu zwracać się do dotyczącej władzy administracyjnej, a nie do sądów. (Rozp. min. spraw. z 11. maja 1898 L. 9.740 i z 19. stycznia 1884 L. 21.085)¹⁾

Doręczanie pism sądowych. Wedle §. 75. p. c. ma być w każdym piśmie podane imię i nazwisko, zatrudnienie i mieszkanie strony, a §. 211. instr. poucza, co czynić wypada, jeśli podanie w tym kierunku jest niedokładne. Wina zatem w niedokładnem adresowaniu pism na pocztę nadanych, trafia tylko organa sądowe.

W szczególności pisma do większych miast, a mianowicie do Lwowa lub Krakowa przeznaczone dokładnie podaniem ulicy i numeru adresować należy,

¹⁾ Ob. Okólnik Prez. wyż. sądu kraj. lwow. z 23. stycznia 1898 ad Praes. 1.692³/₆₈ O kumulowaniu terminów („Reforma sądowa“ 1898, str. 64).

gdyż oczywiste jest, że inaczej doręczenie staje się problematyczne i powoduje niezwykle wymaganie do służby pocztowej. (Rozp. Prez. wyż. sądu kraj. lwow. z 5. marca 1898 Praes. 3.716/²/₉₈). Przeciw adresatom usiłującym udaremnić doręczenie należy postąpić w myśl §§. 106., 107 p. e. (Rozp. minist. spraw. z 4. kwietnia 1898 L. 8.104.).

Co do obowiązku intymowania i doręczenia stronom decyzji sądu wyższego i najwyższego nowe ustawy procesowe żadnej zmiany nie zaprowadziły. Na czystopisach przez sąd wyższy przesyłanych, a dla stron przeznaczonych należy w myśl rozp. min. spraw. z 16. kwietnia 1898 L. 8.854 przekreślać liczbę czynności sądu wyższego, a uwidaczniać własną liczbę czynności i tylko tę ostatnią do odnośnego rowersu wpisywać. (Rozp. Prez. wyż. sądu kraj. lwow. z 11. maja 1898 Prez. 8.752/²/₉₈).

Wyciągów z aktów w sprawach dawniejszych przepisanych rozporządzeniem Ministerstwa sprawiedliwości z 18. sierpnia 1898 L. 16.572 należy zaniechać. (Rozp. Min. spraw. z 21. marca 1898.)

Karty liczebne zgodnych rozdziałów małżeńskich, jak również i karty liczebne przymusowych sprzedaży nieruchomości przedkładać należy zawsze w myśl §. 399. instr. sąd. bezpośrednio Centralnej Komisji statystycznej. (Rozp. Prez. wyż. sądu kraj. lwow. z 15. kwietnia 1898 Prez. 6.891/^{2a}/₉₈).

Wszystkich P. T. Panów, którym przestaliśmy Nr. 1 i 2 „Reformy sądowej“ z roku 1897 i 1898 do wejrzenia, a którzy numerów tych, nie prenumerując pisma, nie potrzebują, prosimy o zwrócenie ich, gdyż są nam do skompletowania roczników bardzo potrzebne, lub też o zażądanie dalszych numerów.

Dla uregulowania nakładu upraszamy o wczesne nadesłanie przedpłaty.

Prosimy zawiadamić nas o zmianie adresu.

Ozdobne okładki do I. rocznika „Reformy sądowej“ wraz ze spisem rzeczy można nabyć w Administracji po cenie 30 ct., z przesyłką 35 ct.

TREŚĆ: O pełnomocnictwie wedle nowych ustaw procesowych przez Dr. Józefa Buhna. — Luźne uwagi co do niektórych przepisów normy jurysdykcyjnej przez Dr. Edwarda Sternbacha. — Sprawy prowizoryjalno. — Praktyka sądowa. — Listy z prowincyi. — Wiadomości bieżące.
